

Ποια είναι τα εμπόδια για την προώθηση των αναγκαίων αλλαγών 18

ΖΑΤΑ ΤΙΣ τρέχουσες εκτιμήσεις το ελληνικό εγχώριο ακαθάριστο προϊόν κατά το 1982 έμεινε περίπου στάσιμο ή μειώθηκε ελαφρά. Αντίθετα, κατά τις ίδιες εκτιμήσεις, το πραγματικό αγροτικό εισόδημα θα είναι περίπου 4% υψηλότερο από όσο το 1981. Πράγματι ιδιαίτερα θετικό, αλλά που οφείλεται σε απλούς λόγους, όπως π.χ. η φεικτερή αυξημένη παραγωγή ελαιολάδου. γ.ν. μάλιστα εξετάσει η αύξηση της γεωργικής παραγωγής σε ένα μακροχρόνιο διάστημα, δηλαδή τα τελευταία 7-8 χρόνια, τότε διαπιστώνεται ότι ο εντυπωσιακός δυναμισμός της ελληνικής γεωργίας, στις προηγούμενες δεκαετίες, ξανάλεεται.

Πράγματι τα τελευταία χρόνια ο μέσος ρυθμός αύξησης της παραγωγής είναι πολύ χαμηλότερος από καλύτερα, οι επενδύσεις μειώνονται σε σχέση με το παρελθόν, οι εξαγωγές «λαγνιάζουν».

Αντά τα γενικά φαινόμενα δεν αποκλείουν καθόλου μερικότατες θεαματικές εξελίξεις όπως η καταπληκτική αύξηση της παραγωγής καλαμποκιού (540.000 τόννοι το 1977, 1.300.000 τόννοι το 1981) ή η σημαντική εξέλιξη στην παραγωγή λαχανικών (2.400.000 τόνοι το 1977, 3.200.000 τόνοι το 1981), σταριού (1.700.000 τόνοι το 1977, 2.600.000 το 1981) και εσπεριδοειδών (658.000 τόνοι το 1977, 930.000 τόνοι το 1981).

Ίσα-ίσα, οι παραπάνω εξαιρέσεις, όχι μόνο δεν αλλάζουν τη γενική εικόνα μιας κάποιας στασιμότητας, αλλά επιπλέον ωθούν την ελληνική γεωργική παραγωγή προς μια προϊούσα εξειδίκευση σε δεινδοκαλλιεργείες και λαχανοκομία, που χαρακτηρίζει και άλλες μεσογειακές χώρες σε αντίθεση με τις λεγόμενες «βόρειες» χώρες που εξειδικεύονται σε «στρατηγικά» προϊόντα όπως το κρέας, τα λίπη, τα γαλακτοκομικά, η ζάχαρη, τα σιτηρά, προϊόντα δηλαδή περισσότερο αναγκαία για τη βασική ανθρώπινη διατροφή από τα «μεσογειακά». Που όμως εφόσον εισπράχθηκε είναι κυρίως προϊόντα... επιδορτίων, και επομένως ίσως λιγότερο αναγκαία και ως εκ τούτου οικονομικά ασταθές.

Η εξειδίκευση αυτή της ελληνικής γεωργίας δεν έχει πάρει ακόμη διαστάσεις καταστροφικές: η Ελλάδα είναι πάντοτε αυτάρκης ή περίπου αυτάρκης σε σιτηρά και ζάχαρη, όπως και σε ορισμένα από τα υπόλοιπα «στρατηγικά» προϊόντα (ανγάρ ορισμένα είδη κρέατος, αλλά όχι σε βοδινό).

Είναι όμως βαριά ελλειμματική σε κρέας βοδινό και ψαλαγισμό, σε γάλα (είναι από τους μεγαλύτερους ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ τριτο-

γεις του), σε πολλά είδη των γεωργικών διομηχανιών κλπ.

Η σχετική πρόσφατη στασιμότητα παραγωγής, επενδύσεων, νεωτερισμών και διαρθρωτικών αλλαγών στην ελληνική γεωργία, είναι λοιπόν ιστορικά μια στιγμιαία διαταγή και ταλαντώσεων μπροστά σε ένα νέο και αναγκαίο ώμα που θα την οδηγήσει ακόμη πιο μακριά από το «παραδοσιακό» και καθόλου αξιονοσταλγίας «μοντέλο» της.

Απέναντι σ' αυτή την πρόκληση, ανοιχτή και φανερή εδώ και χρόνια, υπήρξαν καλύτερα (νομοσχέδια του κ. Μπούτου τα οποία ποτέ δεν προωθήθηκαν επί Ν.Δ.) και υπάρχον και σήμερα πολλές ριζοσπαστικές σκέψεις, προτάσεις, προθέσεις. Που η εφαρμογή τους έχει καθυστερήσει απαυδακτα.

Αφορούν διαρθρωτικές αλλαγές στη χρήση της γης, προστασία της γεωργικής γης από τον αστικό, διομηχανικό, τουριστικό ανταγωνισμό, κατοχύρωση της επαγγελματικής ιδιότητας του γεωργού που διαφέρει ριζικά από την ιδιότητα των τυχαίων κατοίκων της υπαίθρου, οσοτηματική εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που προσφέρει η κοινωνική νομοθεσία, ανάπτυξη νέων μορφών συνλογικής και κυ-

Γράφει **ΔΗΜΑ Β-3-83**
Ο Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ρίως σε μεγάλη κλίμακα εκμετάλλευσης, ενίσχυσης της έρευνας και των νεωτερισμών στη γεωργία κλπ.

Είναι κυρίως τέτοιες σκέψεις και τέτοιες προθέσεις να δουν το φως της δημοσιότητας, να μπουν σε ανοιχτό διάλογο, να προωθηθούν το ταχύτερο δυνατό στην νομοθετική κατοχύρωση και στην πρακτική τους εφαρμογή. Ανεξάρτητα από το ενδεχόμενο και σίγουρα όχι αποφασιστικό «πολιτικό κόστος» τους (οι γεωργοί καταλαβαίνουν σαφώς περισσότερο και καλύτερα από όσο τους αναγνωρίζεται από ορισμένους δήθεν τεχνοκράτες).

Το μεγαλύτερο εμπόδιο για την προώθηση των αναγκαίων και ενκρίτων αλλαγών δεν θα είναι πάντως αυτό το υποτιθέμενο «κόστος». Αλλά κυρίως οι αντιλήψεις, οι ιδιότητες «αναλύσεις» και διεδικήσεις, η ανεπιθυμία που κυριαρχούν εδώ και κάμποσα χρόνια στο χώρο των προβλημάτων αυτών και με στόχο ύδαρχα χρόνια πολιτικά κέρδη.

Δείγματα παλαιότερα και νεότερα υπάρχουν πολλά: η άρνηση κάθε αλλαγής γιατί δήθεν υπερασπιζόταν από την (σοβαριανή) προθέσση ΕΟΚ. Ο αγώνας για την προστασία φανταστικών «παραδοσιακών» (όπως π.χ. ο ... καπνός) ή «εργα-

νών» προϊόντων. Ο πόλεμος εναντίον οποιασδήποτε σκέψης να χαρακτηρισθούν «σχολάζοντες» οι εγκαταλειμμένες γαίες και να αποδοθούν σε εκμετάλλευση από ενεργούς γεωργούς. Η άρνηση των ομαδικών καλλιεργειών με εύλα επιχειρήματα. Η αντίδραση στον εξουχρονισμό της συνεταιριστικής νομοθεσίας στο όνομα μιας συνολικά καλύτερης την οποία ουδείς περιγράφει. Η διάδοση μύθων περί καλών και φιλανθρώπων αγοραστών των προϊόντων μας τα οποία άλλοι, κακοί, δεν αγοράζουν, άσχετα με κάθε ανάλυση ποιότητας, και τιμής που τελικά κάνει και τους «καλούς» να τα εγκαταλείψουν. Η έμμεση αποδοχή της φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής υπό ποικίλες μορφές. Η άκριτη δικαιολόγηση της ανυπαρξίας τιμολογίων και δελτίων αποστολής. Η πεισματική, αλλά φευ πρόσφατα αναθεωρηθείσα, άρνηση συμμετοχής στις επιτροπές και τα όργανα της ΕΟΚ. Και άλλα πολλά.

Πρόσφατα η ιδιότητα αυτή αναταραχή ξαναφούντωσε. Ζητήθηκε, λέει, από το υπουργείο Γεωργίας να καταργηθεί διάταξη νομοσχεδίου που επιτρέπει στον Υπουργό να χαρακτηρίσει τον τάδε ή τον δείνα γεωργό ώστε να μπορεί να επικαλεστεί την ιδιότητά του αυτή για μια σειρά σκοπούς και παροχές. Ίσως η διακριτική εξουσία που δίδεται στον Υπουργό (ή στα όργανά του) είναι υπερβολική. Ποια όμως είναι η εναλλακτική λύση; Να θεωρείται γεωργός ο οποιοσδήποτε δηλώνει ή επιθυμεί το τοιούτον;

Επιχειρήθηκε εκστρατεία που έτεινε να αποδώσει το θάψιμο των εσπεριδοειδών στις εισαγωγές, που απειληθερόνιωνται πράγματι λόγω ΕΟΚ. Όμως θάρτηκαν 140.000 τόνοι και οι εισαγωγές μόλις ξεπέρασαν τους 1633 τόνους για τα πορτοκάλια. Χάθηκε η αίσθηση των αναλογιών; Και γιατί κανείς εμπνευσμένος αναλυτής δεν θέτει το πραγματικό πρόβλημα της όλο και μεγαλύτερης παραγωγής (δες παραπάνω), της όλο και μετριότερης ποιότητας, του όλο και πιο έντονου ανταγωνισμού στις ξένες αγορές, συμπεριλαμβανομένων και των ανατολικών;

Θα συνεχίσουμε να ρίχνουμε στην πλάτη των άλλων, τις δικές μας αδυναμίες και ολιγωρίες; Πως και πόσο πιστεύουν ότι έτσι θα αποφύγουν για πολύ τις πραγματικές επιταγές που επιβάλλονται, τα πραγματικά διλήμματα, τα όμοια δηλαδή οικονομικά και πολιτικά προλήματα;

Που είναι πρακτικά και έχουν όνομα αναδιάρθρωση καλλιεργ-

γειών, γενετική βελτίωση, έλεγχο ποιότητας της παραγωγής, τυποποίηση, έλεγχο της εμπορίας, περιοχές και ενισχύσεις που θα χωρίζουν την ήρα από το στάρι, τρις παραγωγούς από τους ραντιφρόδες και τους αεριτζήδες.

Ξεκίνησε, τέλος, και ξανά άλλη ιστορία περί τοιφλικιών και περί «δια της απαλλοτριώσεως» ενίσχυσης των ακτημόνων. Αγώνας καλός, μέρες που είναι, μια και γιορτάζουμε τώρα τα γεγονότα του Κιλελέ. Αλλά πόσο εκτός θέματος! Δεν υπάρχει πραγματικό πρόβλημα ακτημόνων, ούτε τοιφλικιών στην Ελλάδα.

Μάλιστα ο κατάλογος που δημοσιεύτηκε αφορούσε δάση και όχι γεωργικές εκτάσεις, επομένως και μια ελπίδα για τους ακτημόνες που υποτίθεται ότι περιμένουν τη διάνομή τους για να πέσουν με τη μούτρα στην καλλιέργεια.

Υπάρχουν όμως τεράστιες εκτάσεις εγκαταλειμμένων γαιών (μάλιστα, συχνά σε αρδευόμενες περιοχές) που συνολικά φτάνουν τα 2 εκατομμύρια στρέμματα και που απαιτούν άλλου είδους ρυθμίσεις για να ξαναμπουν στην παραγωγή. Όχι αγώνα δήθεν αντι εοδαρχικό που εφηνογάζει τις συνειδήσεις των όσων επιδιώκουν τεχνικές ομοφωνίες και παμψηφίες, αλλά πολιτική εξορθολογισμού και επεμβάσεων που διαχρίνουν, ξεχωρίζουν. Και φυσικά, όπου μένουν και τέτοια κατάλοιπα ενός μακρινού παρελθόντος (πριν από την σημαντική, ριζοσπαστική αγροτική μεταρρύθμιση των αρχών του αιώνα), και θέσει να εξοδελισθούν με κρατικοποιήσεις ή κοινωνικοποιήσεις. Ουδείς θα 'τα νοσταλγίσει ή υπερασπίσει. Δεν θα ορθούν εκεί αξιολογους στόχους όσοι θέλουν να στρατευθούν στην υπόθεση της ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας.

Οι στόχοι που υπαγορεύει η σύγχρονη συγκυρία είναι άλλοι, όπως άλλοι είναι και οι «εχθροί» που πρέπει να καταπολεμηθούν. Αναφέρθηκαν παραπάνω μερικοί απ' αυτούς, που πλάι στην ξήρανση του πληθυσμού, την ανεπάρκεια ή παντελή έλλειψη εργατικών χειρών, την καθυστέρηση των υποδομών (δρόμοι, συγκοινωνίες, μεταφορές, οργάνωση του ελεύθερου χρόνου κλπ.) και την σκιάδη επαγγελματική και πολιτική οργάνωση των Ελλήνων γεωργών, αποτελούν τις κύριες αιτίες του ταχύρρυθμου μαρμαμού της ελληνικής υπαίθρου.

Προς τέτοιες κατευθύνσεις εκχωρηθούν και επιύγουν επιτροπές και τμήμα.

18